

SLOVENSKI UČITELJ

GLASILO SLOVENSКИH
KRŠČANSКИH UČITELJSКИH
IN KATEHETSКИH DRUŠTEV

Bogu srce
mladini ljubezen
domovju zvestobo

L. XIX. - 1918 - ŠTEV. 12.

Vsebina „Slovenskega Učitelja“ 12. št. 1918:

Zedinjena Jugoslavija proglašena	241
Glavna skupščina »Slomškove Zveze«	242
Naše glasilo	248
Iz moje šole. (Pavla Štrumbelj.)	248
O osebnosti in njenem vplivu — zlasti v vzgoji. (J. Filipič.)	250
Dobra priprava — dober pouk. (M. Podboj.)	252
Listek :	
Od Azovskega morja. (Fr. Silvester)	254
Abstinencijski kotichek	256
Katehetski vestnik :	
Katehetsko gibanje	258
Katehetske beležke	258
Učiteljski vestnik :	
Učiteljske zadeve	260
Naša zborovanja	262
Raznoterosti	263
Slovstvo in glasba	263
Poslovilo	264

»SLOVENSKI UČITELJ« izhaja sredi vsakega meseca. Celoletna naročnina 5 kron. (Naročnina in članarina za »Slomškovo zvezo« 6 K; naročnina in članarina za »Društvo slovenskih katehetov« 6 K; naročniki, ki so člani obeh društev, plačajo 7 K.) Spisi in dopisi se pošiljajo uredništvu do 4. vsakega meseca. Reklamacije, naročnino, dopise sprejema uredništvo »SLOVENSKEGA UČITELJA« V LJUBLJANI.

Urednik A. ČADEŽ, katehet v Ljubljani. Oblastem odgovoren IVAN RAKOVEC.
— Tisk Katoliške tiskarne. —

SLOVENSKI UČITELJ

GLASILO SLOVENSKIH KRŠČANSKIH UČITELJSKIH IN KATEHETSkih DRUŠTEV. ■ LAST „SLOMŠKOVE ZVEZE“ IN „DRUŠTVA SLOVENSKIH KATEHETOV“.

L. XIX. V LJUBLJANI, DNE 15. DECEMBRA 1918. ŠTEV. 12.

Zedinjena Jugoslavija proglašena.

Letošnji 1. december je zgodovinski dan. Narodno veče je v Belgradu proglasilo princa Aleksandra za regenta Jugoslavije. princ je pa proglašil zedinjenje celokupnih prebivalcev Jugoslavije. Velikanska množica, ki se je zbrala pred poslopjem regenta, je delegatom prirejela prisrčne ovacije. Novo državo je regent izrecno nazval Jugoslavijo.

»Narodna vlada« v Ljubljani (poverjeništvo za uk in bogočastje) je izdala za proslavo narodnega praznika zedinjene Jugoslavije po šolah naslednji odlok:

Vsled odredbe predsedstva »Narodnega veča« v Zagrebu se proglašja v svrhu popularizacije in svečane proslave zgodovinskega dogodka ujedinjenja naroda SHS dan 1. decembra za narodni praznik. Ta praznik se praznuje v tekočem letu izjemoma dne 14. in 15. decembra. Za slovesno obhajanje tega spominskega praznika se za vse šole v območju Narodne vlade SHS v Ljubljani ukazuje naslednje:

Dne 14. decembra, ki bodi pouka prost dan, se udeleži mladina po vseh šolah s celokupnim učiteljstvom posebne skupne zahvalne službe božje. Pri službi božji se prebere mladini adresa Narodnega veča in odgovor Njegove kraljeve Visokosti regenta Aleksandra. Po službi božji se zbere mladina s svojimi učitelji v šolskih poslopih, kjer se ji skupno ali po posameznih razredih — pojmovanju primerno — raztolmači slavnost in vneseno pojasni zgodovinski dogodek ujedinjenja troimenega naroda države SHS. Priporoča se, da se že ob tej slavnostni priliki poda kratek življenjepis dinastije Karadžordževićev in opišejo njihove zasluge za ujedinjenje naroda. Omeni naj se tudi dosedanje delo naših prvoboriteljev za to ujedinjenje.

Glavna skupščina „Slomškove zveze“.

Prvi občni zbor »Slomškove zveze« v mladi Jugoslaviji je kazal obilo svežosti in novega življenja. Dvajset let bo že kmalu, kar so stopili prvi pionirji katoliškega slovenskega učiteljstva na plan. Danes je naša zveza faktor, ki ga ni moč več prezirati. Tega se številni člani tudi zavedajo, zato se hočejo v marsičem postaviti na lastne noge. Zadnji občni zbor je vsled tega nudil nekatera nesoglasja, ki se tičejo seveda le notranjega sestava. Bodočnost naj izpriča, da sklepi niso bili nepremišljeni.

Spored zborovanja se ni izčrpal v polnem obsegu, ker se je debata o nekaterih točkah preveč raztegnila. Udeležba je bila z ozirom na prometne težave precej pičila. Skupščino so počastili nadzorniki: prof. Gabršek Fr., Grad Janko, Lavtižar Fr., Novak Jožef, Simon Karel. Izmed članov-katehetov so bili navzoči štirje.

Zborovalce je navdušeno pozdravil predsednik Štrukelj Ivan ter izvajal:

Cenjeni zbor! V odlično čast si štejem, da vas smem pozdravljati s tega mesta prvič v svobodni Jugoslaviji. Danes zborujemo prvič v domači — državi — oproščeni germanskih vezi — tedaj v jugoslovanskem duhu edinstva in bratstva.

Pozdravljeni tovariši in tovarišice ob rojstvu lastne države, na mejniku nove — upapolne dobe.

Trpini smo bili Slovani, trpini Slovenci, a posebni trpini še slovenski učitelji, zapostavljeni in odrivani!

Z ustanovitvijo lastne države pa smo postali svobodnejši in to svobodo hočemo uveljavljati na braniku za svoj stan, za versko — narodno šolo, za krščansko ljudstvo in naš dom jugoslovanski.

Pozdravljeni tedaj vi vsi, ki čutite, da smo bratje in sestre, verni sinovi in hčere lepe naše domovine.

Ob tej priliki pa se moramo spominjati nekaterih mož, ki jih danes ni med nami. V prvi vrsti ne smemo nikdar pozabiti moža, ki žalibog že počiva v preranem grobu, ki pa je v zaslugah za naš narod nedosežen, t. j. oče Jugoslavije dr. Krek. Ta duševni velikan je bil naš velik prijatelj in je v prvih letih tudi aktivno sodeloval v »Slomškovi zvezi«. Učitelji smo nanj tembolj ponosni, ker je bil »naše gore list« — sin učitelja trpina. Globoko se klanjamo njegovim manom in dokler bo živel slovenski rod — ime dr. Kreka ne zatone. Slava mu!

Tovariši in tovarišice! Naj ne bo šole, pa tudi ne stanovanja, kjer bi ne bilo dr. Krekove slike; kajti kdor vzgaja mladino v Krekovem duhu, ta dela za narod in človeštvo. V naše šole — Krekov duh! Započeto Krekovo delo, Krekovo oporoko pa izvršuje in zaključuje dr. Anton Korošec. Leta 1912., o priliki našega zborovanja v Kamniku, sta nas brzojavno pozdravila tudi dr. Krek in dr. Korošec, želeča nam moči in ljubezni. L. 1913. sta se naš spomnila na Dunaju in brzojavila v imenu takratnega slovensko-hrvatskega kluba. Zagotavljala sta nas, da živimo isto življenje, da imamo

iste cilje, isto trdno moč, pa tudi isti pogum. Prepričana sta bila, da pridejo krščanski pedagogi na površje, kakor so tudi naši zastopniki, ki so prišli na Dunaj majhni, dosegli, da so se vpoštevali. Toda ti možje so dosegli še veliko več, dosegli so to, na kar so takrat le od daleč mislili. Ker dr. Korošca ne moremo pozdraviti danes osebno, zato naj se mu pošlje sledeči pozdrav:

Gosp. dr. Korošču, prvemu predsedniku jugoslovanske vlade SHS! Učiteljstvo zbrano na občnem zboru »Slomškove zveze« vas navdušeno pozdravlja in se vam zahvaljuje za veliko naklonjenost, ki ste jo vsikdar izkazovali učiteljstvu. Prišli ste bili na Dunaj majhni, odšli pa ste veliki, zato se klanjamo vašemu duhu in delu. Zagotavljamo vam vdanost in hvaležnost. (Sprejeto z navdušenjem.)

V našo deželno palačo, v pisarno oholega nemškega viteza, pa je prišel Slovenec, mož že znanega imena in slovesa, in kar nas pri tem še posebno veseli, je to, da ta mož ni birokrat, ampak odličen šolnik. To dejstvo je za nas vesel pojav, ker s padcem Avstrije, je padel tudi zastareli šolski birokratizem. To je začetek uresničevanja naše že stare zahteve, da pridi šolska uprava v roke šolnikov. Kakor se upravljajo vsi drugi stanovi sami, tako tudi mi ne potrebujemo takih varihov — grofov, baronov in drugih kvarožugonov!

Predlagam sledeči pozdrav na g. dr. Vrstovška:

Učiteljstvo zbrano na občnem zboru »Slomškove zveze« vas pozdravlja kot odrešitelja zastarelega šolskega birokratizma, vam častita iz dna srca in vas zagotavlja, da bo zvesto vršilo svoje dolžnosti v šoli in izvun šole v blagor domovine in njene mladine. (Sprejeto z odobravanjem.)

Poročilo tajnika Adolfa Sadarja:

Tovariši! Tovarišice!

Prvo leto po zadnjem občnem zboru (26. avg. 1913), o priliki katol. shoda, se je naša zveza zelo živahno razvijala. Pedagoški kongres, ki je bil ob istem času, je imel lep uspeh, ki se je pojavljal v vnetem delovanju naših podružnic. Prirejale so prav pridno poučna predavanja in izlete. Ustanovila se je nova podružnica za kočevski okraj. Sklenilo se je pa tudi, da razširimo delovanje na štajersko in Goriško in ustanovimo »zavezo vseh katol. slovanskih učiteljev«. Sredi najmarljivejšega dela nas je pa presenetila s krvavim mečem svetovna vojska. Kruto nas je zgrabila in tlačila k tlom ter nalagala neznosna bremena. Trpeli smo doma, trpeli morda največ izmed vseh stanov; veliko naših članov-tovarišev je pa krvavelo na bojiščih, nekateri so tudi izkrvaveli. Najobčutnejše pogreša in bo pogrešala naša zveza bivšega podpredsednika prof. Modica, ki je izdihnil svojo blago dušo na bojišču pri Renčah na Goriškem dne 19. dec. 1915. Padli so na bojišču tudi tov. člani Fr. Kuhar, Emil Žan, prof. Maks Sever, Fr. Škof, Ivan Franke, najbrže tudi Fr. Kermelj. Vsem bodi ohranjen časten spomin!

Razen teh so se preselili v boljšo domovino v tem času: Andr. Perne, naduč. v Šturijah; Ant. Sila, naduč. v Brusnicah; Iv. Okorn, mestni učitelj v Ljubljani; Avg. Adamič, vp. učitelj v Ljubljani; Hedv. Schott, učiteljica na Čatežu; Marija Vider, učiteljica v Sp. Šiški; Marija Ditingar, učiteljica

v št. Vidu pri Zatični; Marija Koman-Podlogar, uč. v Stranjah; Nežica Detela, uč. v Kranjski gori; Karel Javoršek, uč. na trg. šoli v Ljubljani; Matija Rant, naduč. na Dobrovi; Nik. Stanonik, naduč. v Selcih; Pavla Brezovšek, uč. v Rovtah; Lucija Detela, uč. v Ljubljani; Angela Gruden, c. kr. uč. v Idriji; Hedv. Šarc, uč. v Moravčah; Ana Sirk, uč. v Hrušici; Matija Janežič, mestni uč. v Ljubljani.

Končno se spominjamo še dveh mož, ki sicer nista bila člana našega društva, pa vendar vneta šolnika in slov. pisatelja, in sicer deželnih šolskih nadzornikov Frana Levca in Frana Hubada. Naj bo Bog vsem mil sodnik in dober plačnik!

Delo centralnega odbora.

Prva seja je bila takoj po že omenjenem občnem zboru; konstituiral se je odbor. Pri drugi seji, dne 30. decembra 1913, se je sklenilo izdelati načrt za regulacijo učiteljskih plač in se je izvolil v to poseben odsek. Sklenilo se je dalje ustanoviti novi podružnici za Goriško in za krški okraj; tudi je bilo sprejetih 57 novih članov, 2 prosilca sta se odklonila in 1 član črtal. Pri tretji seji, dne 8. aprila 1914, se je določil občni zbor za mesec september; sprejetih 26 novih članov, 9 odklonjenih, 2 črtana; zavzelo se je stališče napram društvu učiteljev nadalj. šol in Slov. šolski matici. V četrti seji, dne 6. julija 1914, se je vzelo na znanje poročilo o ustanovitvi podružnice za kočevski okraj, določil spored za občni zbor. Sprejetih 5 novih članov, 3 odklonjeni in 2 črtana. Izrekla se je zahvala ustanovitelju g. svétniku Juriju König, župniku na Vinici. — Seja dne 22. septembra 1915: Vzelo se je na znanje, da je dež. odbor dovolil na prošnjo S. Z. enkratno drag. podporo učiteljstvu in sklenilo vložiti novo prošnjo po deputaciji. Sprejetih 28 novih članov, 2 odklonjena, 4 črtani. Odbor je potrdil račun o žep. zapisniku za l. 1913/14 in 1914/15. — 6. seja 10. junija 1916. Odbor je častital odborniku in častnemu članu kanoniku prof. A. Kržiču ob sedemdesetletnici rojstva. Posvet o drag. podpori. Mesto padlega podpredsednika prof. Modica se izvoli kateh. Anton Čadež. Sprejetih 31 novih članov, 3 črtani. 7. seja 16. maja 1917. Razprava o drag. podporah. Sprejme se prošnja dolenske podružnice, naj odbor posreduje za izdatno povišanje drag. doklade in da prejmo učitelji in učiteljice, ki so napravili usposobnostni izpit, enako plačo kakor definitivno nameščeni. Sprejetih 14 novih članov, 1 zavrnen, 2 črtana. Odobril se je račun o žepnem zapisniku za 1915/16. — Osmo seja, dne 24. julija 1917. Sprejeta 2 nova člana. Sklene se skupno z dež. slov. učit. društvom nadaljevati akcijo za izboljšanje gmotnega stanja učiteljstva. Povabljen je bil k seji tudi odbor omenjenega društva; sprejeti so bili razni sklepi glede drag. doklad, nabavnih prispevkov, regulacije učit. plač, oprostitve učiteljstva od vojne službe in izročitev šolskih poslopij svojim namenom. Nato se je podala deputacija obeh društev skupno k dež. odboru, ki mu je predložila svoje sklepe. Uspeh te deputacije so bile drag. doklade v 2. pol. 1917, ki so bile pa žalibog koncem istega leta ukinjene. — Deveta seja, dne 1. marca 1918. Razpravljalo se je o prošnji za drag. doklade in o enkratnem drag. prispevku ter sklenilo storiti vse mogoče korake v dosego teh zahtev. Sklenilo se je tudi, da se vrši občni zbor meseca septembra 1918. Sprejetih 16 novih članov. Odobri se račun »Slov. Učitelja«. — V 10. seji, dne 2. septembra 1918, se je poročalo o skupnem delovanju z dež. slov. učit. društvom in sklenilo, da se tudi S. Z. udeleži zborovanja vsega učiteljstva dne 5. septembra 1918, ogiblje pa vsake demonstracije. Sprejelo se je v tej seji 8 novih članov, 1 pa črtal. — V zadnji (11.) seji, dne 2. oktobra 1918, se je poročalo, da je dosedanji predsednik odložil načelstvo in se izvolil mesto njega začasnim predsednikom tov. Iv. Štrukelj. Ta naj pripravi takoj vse potrebno za občni zbor, ki je pa bil vsled prometnih ovir preložen na današnji dan.

Izvolil se je tudi poseben odsek za reformni načrt ljud. šolstva. Nadalje so se sprejeli razni predlogi glede izpremembe društvenih pravil. Tajnik je končno poročal o skupnem posvetovanju z »Zavezo jug. učit. društev«.

Zastopstvo Slomškove zveze je bilo zadnji čas tudi vabljen k poverjeniku Narodne vlade za nauk in bogočastje dr. Verstovšku, kjer so se sprejeli važni predlogi v zmislu spomenice vsega učiteljstva (objavljene v »Slovincu« dne 7. novembra 1918 št. 256). Najvažnejši bo pač sklep, da se bodo uravnale plače vsega učiteljstva po vsem Slovenskem enotno po vzorcu, ki bo splošno zadovoljeval. Pri zadnjem skupnem posvetu dne 17. novembra smo sklenili soglasno prositi, da se plače učiteljstva takoj uredi po vzorcu državnih uradnikov kategorije B in sicer od 11. stopnje višje. Prvi pogoj dobrega šolstva je uredba gmotnega vprašanja. Učitelj naj bo tako plačan, da mu skrb za obstanek ne bo kalila veselja do dela. Saj je že leta 1851. v Bleiweisovih »Novicah« nekdo zapisal:

»Dokler z učino bo se skopovalo
in uk tla č a n o m le pripuševalo,
bo, kol'kor plača, delo tud' veljalo.«

Upamo, da se bodo v novi Jugoslaviji tudi učiteljstvu »vremena zjasnila«. Omenim naj še, da je število članov v tej dobi naraslo za 170 in šteje društvo sedaj 508 članov učiteljev in učiteljic in okoli 150 duhovnikov, profesorjev i. dr., skupno torej nad 650 članov.

Prosvetno delo

se v vojni dobi iz umevnih razlogov ni moglo povoljno razvijati. Kakor sem že zgoraj omenil, je bilo delovanje prvo leto po občnem zboru zelo živahno in sicer so zborovale:

V letu 1913/14: gorenjska podružnica 4 krat, kamniška podružnica 4 krat, dolenska podružnica 3 krat, vrhniško-logaška 2 krat, litijska 1 krat, ljubljanska 3 krat, notranjska 1 krat, kočevska 1 krat.

V letu 1915: samo ljubljanska podružnica 1 krat.

V letu 1916: samo novomeška podružnica 1 krat.

V letu 1917: novomeška podružnica 1 krat in ljubljanska podružnica 1 krat.

V letu 1918 sta imeli ljubljanska in novomeška podružnica svoj občni zbor.

Delovanje v bodočnosti.

Prosvetno društveno delo je, kakor sem že omenil, v zadnjem času zaostalo. Deloma je pač bila kriva temu vojska, deloma žalostne gmotne razmere učiteljstva, deloma pa tudi notranje politične razmere. Sedaj je vojska končana, v gmotnem oziru upamo, da se bo učiteljstvu v novi Jugoslaviji bolje godilo in tudi notranje politične razmere so se uredile. Zato pa hitimo s podvojeno marljivostjo na delo, da nadomestimo, kar se je zamudilo! Slomškovo zvezo čakajo zlasti sedaj, ko se bo urejalo šolstvo v naši novi državi, zelo važne naloge. Treba bo pravočasno stopiti na plan in zahtevati šolo, ki bo ustrezala verskim čutom našega naroda, pa tudi našim krajevnim razmeram. Zato naj bo S. Z. res le društvo samo takih članov, ki hočejo podpirati nravno-verske, pedagoške in narodne smotre šole temeljem k a t o l i š k i h načel in nimajo pri tem n i k a k i h d r u g i h p o s t r a n s k i h namenov. — Iz vrst tovarišev drugačnega svetovnega naziranja, pa tudi iz naših vrst se čujejo glasovi, naj bi se S. Z. razdružila

in se združilo vse učiteljstvo v eno skupno strokovno organizacijo. Misel sama na sebi ni slaba, toda treba je največje previdnosti. Res da je nasprotna organizacija sprejela v zadnjem času še le načelo, da ji je temelj krščanska etika in pripoznala, da je vzgoja brez religije nemogoča; a mi dvomimo, da bi bilo vsem njenim članom to načelo dovolj resno in vemo, da je njeno časopisje doslej pisalo v nasprotnem zmislu. Da pa smo bolj na jasnem, smo se posvetovali glede tega temeljito z oficijelnimi in najvplivnejšimi osebami naših vrst. Soglasna sodba teh je, naj se S. Z. zaenkrat nikakor ne razdruži, ampak očisti, poglobi in razširi kolikor mogoče svoje delovanje. Prav radi smo in bomo sodelovali s tovariši jugosl. učit. zaveze pri vseh splošnih šolskih in stanovskih zadevah. Menim, da govorim tudi v zmislu večine, če rečem, da smo tudi za to, da se v to svrho osnuje nek skupen odsek (eksekutiva) vseh učiteljskih organizacij, ki naj razmotriva vsa taka vprašanja. Če se pozneje izkaže, da bodo člani nasprotne organizacije svoj program tudi dejansko izvajali v šoli, pri vzgoji in v življenju in pade s tem načelno vprašanje, ki nas loči, ne bo pač nobene ovire več za združitev.

Dotedaj pa na delo v zmislu oporoške našega duševnega velikana dr. Janeza Ev. Krek-a: »In vi vsi, ki ste seme iz k r v a v e l e g a naroda, mislite le eno: kako boste združeni vse svoje moči, vse svoje zmožnosti, vso svojo ljubezen in vse svoje srce posvečali naši jugoslovanski državi za njen procvit, kulturo in blagostanje!« Pokažimo možem, ki so izjavili, da zro z največjim zaupanjem na našo zvezo, da smo tega zaupanja tudi vredni, pokažimo jim to z neumornim delom! Vsak naš član naj se zaveda, da ne izpolnjuje svoje dolžnosti, če samo plača članarino, in kvečjemu sempatje še malo pozabavlja. Le tisti je pravi član, ki vse svoje moči in zmožnosti posveti delu in sicer ne le v šoli, ampak tudi zunaj šole: bodiši s peresom, s predavanji po društvih, s poučevanjem petja itd. Trotoev ne sme biti med nami, alko se res hočemo popolnoma osamosvojiti! Na ta način si bomo pridobili ugled in spoštovanje pred svetom, ljubezen našega ljudstva in sebi boljšo bodočnost! Naše geslo bodi:

Bogu srce!
Mladini ljubezen!
Narodu moč!
Jugoslaviji zvestobo!

Iz poročila gospodične Apol. Faturjeve o stanju blagajne za leta 1914.—1918. povzemamo naslednje: Prejemki so znašali 4521 K 21 v; stroškov je bilo 624 K 82 v. Prebitek 3896 K 39 v.

Nato je sledil referat gosp. Fabince, ki ga bomo objavili pozneje. V lepodonečem, sveže nazore vsebujočem poročilu o pre-ustroju našega ljudskega šolstva se je govornik dotaknil samo nekaterih vprašanj, tičočih se naših šol, ter opozoril na marsikak nedostatek, ki ga bo treba odpraviti.

Ker je govornik omenjal tudi prejšnje »sisteme« in vpletel več »pikrih« na naslov nadzornikov, se je oglasil k zagovoru nadz. Gabršek

poudarjajoč, da so nadzorniki izpolnjevali le svojo dolžnost kot izvršitelji zakonov in predpisov. Če so bili nadzorniki nositelji »sistema«, so bili v isti meri nositelji sistema tudi učitelji.

Tov. Štrukelj in Fabinc pojasnujeta, da ima znana skupna spomenica pred očmi ne samo bivšo Kranjsko, marveč vso Slovenijo, in da so bili na Štajerskem tudi nekateri nadzorniki nemškega duha. Ako pa uživa nadzornik splošno zaupanje, ga opazke o sistemu ne morejo zadeti.

Neprijetno prerekanje je povzročila debata o spremembi pravil. Najprej je podal bivši podpredsednik katehet A. Čadež naslednjo izjavo:

Pri seji ljubljanske podružnice Slomškove zveze je tov. Fabinc predlagal, naj ostanejo v bodoče kot redni člani samo učitelji in učiteljice; vsi drugi, torej tudi def. katehetje, naj bi bili samo podporni člani. Ker je predlog naletel na odpor, je treba malega pojasnila. Načelno omenjenemu predlogu ne moremo ugovarjati, stvarno se pa zdi v predlogu neka nedoslednost, če se odklanjajo tudi def. katehetje, ki se vendar prištevajo učiteljstvu.¹ Tudi utegne ta zadeva napraviti na javnost neugoden vtis. Ker se je pa od več strani naglašalo, da bo za Slomškovo zvezo le dobro, če se osamosvoji, se bo treba s to mislijo sprijazniti. Izjavljam tudi, da se odpovem event. izvolitvi v odbor. Želim le, da bi se »Slomškova zveza« čvrsto razvijala v duševno in gmotno korist njenih članov.

Nato je izpregovoril vad. katehet Škerbec poudarjajoč, naj bi vsi navzoči o stavljenem predlogu trezno razmišljali in se izrekli brez bojazni za ali proti spremembi § 6. Napačno bi pa bilo, če bi se zbal pred nasprotniki naše organizacije, ki morda oponašajo, da so v »Slomškovi zvezi« tudi duhovniki.

Tovariš učitelj Rudolf Pečjak navaja nato vzroke, ki so merodajni, da se hoče zveza postaviti na lastne noge: z lastno organizacijo izpodbijemo nasprotnikom trditev, kakor da bi učiteljstvo »Slomškove zveze« ne moglo samostojno nastopati; razveseljiv razvoj naše organizacije naj pokaže, koliko zmoremo sami; ker imajo katehetje že svoje društvo, naj ima tudi katol. učiteljstvo lastno organizacijo. Učitelj naj postane samostojen kulturni delavec; kultura, prepojena z duhom Kristusovim, bo rodila sama po sebi krščansko politiko. Naj se povzpne v katol. življenju predvsem laiški učiteljski element, potem bo moč pritegniti tudi drugo učiteljstvo dobrega mišljenja. Ne gre za popolno ločitev obeh društev; načela nas vežejo in potrebovali bomo drug drugega. — Stanovski interesi vežejo »Slomškovo zvezo« tudi z ostalim jugoslov. učiteljstvom; vez pa bo tem lažja, ako nastopi katol. učiteljstvo organizirano v lastni zvezi.

Predlog so podpirali s podobnim utemeljevanjem tudi tov. Fabinc, Slapšak, Dragan, Bregar i. dr.

Mestni kaplan Kete se je pridružil isti sodbi ter naglašal, naj ostane »Slomškova zveza«, kar je poglavitno, res društvo katoliško živečega in delujočega učiteljstva. Ker je bilo videti, da se večina ne more prav

¹ Kakor čujemo, so novi odborniki pozneje pri svojih sejah pritrdili nazoru, da def. katehetov niso nameravali izločiti, češ, da spadajo k učiteljstvu. — Op. ured.

lahko sprijazniti s predlogom, je katehet Čadež ponovno zabičaval, naj se vsakdo svobodno in brez strahu odloči.

Zadeva se je nato polagoma odločila v zmyslu Fabincévega predloga.

Po nadaljnjih nebitvenih premembah društvenih pravil je bil izvoljen novi odbor, ki se je takoj konstituiral, in sicer takole:

Štrukelj Ivan, predsednik;
 Fabinc Franc, podpredsednik;
 Pečjak Rudolf, tajnik;
 Štular Franc, tajnika namestnik;
 Kleinmayer Marica, blagajničarka;
 Lebar Anica, blag. nam.

Odborniki:

Dragan Anton,
 Pirc Avgust,
 Rostohar Karel,
 Sadar Adolf,
 Slapšak Julij,
 Štupca Marija.

Naše glasilo.

»Slovenskega Učitelja« bodo s prihodnjim letom urejevali učitelji sami. Vidimo, da se jim v Jugoslaviji nudi širši delokrog, in da izredni čas zahteva poglobljenega delovanja. Zato prepuščamo učiteljstvu ves list, spise strogo katehetske vsebine pa bomo pošiljali v **V z a j e m n o s t**.

Uredniku se toplo zahvaljujemo za mnogoletno požrtvovalno delo. Bog mu povrni!

Opozarjamo duhovnike, zlasti vse dušne pastirje, da nam bo učiteljsko glasilo odslej še bolj koristno. V mladi državi se bo šola preurejevala in silile bodo na površje mnogovrstne struje, ki jih bo treba uravnati po krščanskih načelih. Glasilo našega učiteljstva, ki hoče zidati novo stavbo na krščanskem temelju, nam bo dalo hitrih in točnih informacij, da bomo mogli sodelovati.

Katehetsko društvo.

Iz moje šole.

Pavla Štrumbelj.

II.

Dam vajo za dom. Pridejo v šolo. Vsi so se vadili, samo Lojzek ne. »Lojzek, zakaj se nisi vadil?« ,Ni imel naš Tinek časa, je moral fižol ružiti, pa me ni učil, sam pa nisem znal.' »Se boš učil do jutri, Lojzek?« ,Bom, res se bom, le verjemite, da se bom.' »Moraš vedno ubogati in se naučiti, kar rečem.« ,Saj jaz ubogam, ali naš Tinek nima časa.'

Pride v šolo prihodnji dan. Vadil se je doma. Lojzek ima trdo roko, ne navadi se kmalu »gor in dol«, a kar se nauči, to zna vedno. »Kako rad bi znal pisati, pa se ne morem naučiti,« je trdil zadnjič. Potolažila sem ga, da počasi bo vse šlo. Nasmejale se je, da so se pokazali mlekolbeli zobki in se zaokrožili jamici na rdečih licih.

Pred par dnevi pa pride v šolo mali Lojzek ves pobit in žalosten. »Kaj ti je Lojzek?« ,Tablica se mi je ubila' — in solze so igrale v svetlih očeh in toliko, da niso spolzele po okroglih licih. Nesreča res nikoli ne miruje! Bogve kolikrat bo še razbil tablico in zdrobil kamenček, preden se bo naučil pisati. Ubogi Lojzek! Tolaži se, nisi samo ti nesrečen. Poglej, Jožek ima tudi razbito tablico. Micika je izgubila kamenček in prav vsakemu kaj manjka.

Ti neugnana deca! Koliko skrbi mi delaš! Ali prav s to skrbjo mi delaš veselje. Kako dolgočasno bi bilo življenje brez zvonkega smeha neskrbne dece, kako pusto vse modrovanje učenjakov brez brbljanja otrok. Ljubim njih smeh in govorico, ljubim te moje male in po vsakem mi je dolgčas, če ga ni v šolo.

Pa je prišla bolezen, tista čudna »španska bolezen«, ki se razvija tako nenavadno in ki zahteva veliko žrtev. Tudi mojim malim ni prizanesla. Ko je umrla Danica, je dan za dnem kateri obležal. Vedno več praznih prostorov je bilo v šoli.

Ivanka, Janezek, Martinek in — mali Lojzek — vsi so bolni. Prizanesi Bog, prizanesi vsaj tem malim, ki vendar niso ničesar zakrivili nad teboj! Vprašala sem mamo, kako gre Lojzku. »Boln je boln, hudo boln,« je dejala skrbna mati Lojzkova. Kakor da cela šola pogreša Lojzka, se mi je zdelo, ko sem videla pred seboj njegov prostor prazen. Danica — kakor angel je bilo dobro to dete — je umrla in sedaj naj umrje še Lojzek, ta življenjapolni otrok! Pa je ozdravel Lojzek. Nekako bled je prišel v šolo. Vsi smo se ga razveselili. Radovedna sem bila, kako se bo opravičil. Čeravno sem dobro vedela, kaj je bilo z njim, ga vseeno vprašam: »Lojzek, kje si bil tako dolgo?« ,Oh, kje? Boln sem bil, tako hudo sem bil boln, da nisem mogel ničesar jesti, tudi pomolzenega mleka ne, ko so mi ga mama dali. Grlo me je bolelo in trebuh, pa nisem mogel jesti.' Ko bi ga videli, kako modro je razlagal.

V nekaj dneh so se zopet pordečila upadla Lojzkova ličeca in zopet mu je igral veden smeh na ustnih in v očeh, kakor bi svirali angelci tam notri in izvabljali dobro voljo na njegov obraz. Vse je bilo, kakor prej; samo Lojzek je pozabil še tisto malo, kar se je s težavo naučil. Roka mu je postala zopet trda, vsaka poteza negotova, a upam, da se kmalu zopet nauči, kar je pozabil.

Računamo. Radi računajo moji mali. Seveda, če bi imela orehov in jabolk, da bi nazorno računali z njimi in bi jih po šoli razdelila, bi se še raje učili. Kroglic, kock in pik pa jim ne morem dati. Kako z veseljem mi nastavljajo kocke in kroglice! Največje veselje pa jim je, če smejo delati na tablo pike, križce in zvezdice. Pa računamo: »Ena kroglica in ena kroglica sta dve kroglic-e« pravi Matijček. Lojzek je nekam zamišljen. Pokli-

čem ga. »Ali je pravilno odgovoril? Kako se reče?« »Bog pomagaj!« se odreže Lojzek. Vsi se smeja, Lojzek pa v zavesti, da boljše ni mogel odgovoriti, jih začudeno gleda. Zaupljivo me gleda, kakor bi pri meni iskal opore in varstva. Rdeča lica so mu še bolj zagorela. Samo pogledala sem ga, takoj je razumel, kaj je napravil. »Zakaj ne paziš, Lojzek?« »Tudi pazi sem pozabil; kar mislim sem, da sem doma, pa sem pozabil računati.« »Moraš paziti, Lojzek, saj boš kmalu doma, potem ti ne bo treba računati.« Odslej mi vedno pazi in nikdar več se ne prenaagli z odgovorom.

Kadar vprašujem, so vedno vse roke v zraku. Kar mrgoli pred menoj teh drobnih prstkov in vsi bi bili radi prvi vprašani. Pa vendar ne morem vsem naenkrat ustreči. Za razvedrilo jim povem povestico. Zelo radi poslušajo, a povedati ničesar ne znajo. Najrajši imajo petje. Vedno bi peli »Z mano zjutraj rano« in »Z Bogom atej, mamica« ... Ko mine šola, če sta le dva skupaj, že pojeta. Le poj mladina, vriskaj in se smejaj, zdaj zlati časi tebi teko. Senca bolesti naj ne zagreni tvojega nedolžnega veselja. Oče nebeški, prizanesi mojim malim z vsem hudim, naloži meni bridkosti in trpljenje, ki je odločeno nedolžnim, a njim, mojim malim, deli z odprto roko samo radost in blagoslov!

O osebnosti in njenem vplivu — zlasti v vzgoji.

J. Filipič.

(Dalje.)

Ze smo pa namignili, da Cerkev z dogmo o Bogu Stvarniku in izvornem grehu nikakor ne razdere tega, kar je v človeku po naravi zdravega. Je objektivni element v religiji, namreč razodete resnice in cerkvene odredbe; vendar pa je tudi subjektivni element, namreč: obsequium rationabile, svobodno priznanje resnicam. So neizpremenljive božje zapovedi, a vendar jih nismo dolžni mehanično izpolnjevati; vedno mi je merodajna lastna vest, ki jo spoznam za pravo po vestnem preudarku. So zakramenti, molitev in milost; a vendar vpoštevava Cerkev vse človeške afekte, vse naravne vezi, vse naravne dolžnosti, vsak temperament. Vse kar je v naravi zdravega: veselost, preprostost, redoljubnost, odkritosrčnost, plemenito mišljenje, delavnost itd., ostane; le da Cerkev gre še globlje. Izvirni greh jo sili, da daje človeku poleg naravnih tudi nadnaravna sredstva, Prav zato bi moral biti popoln kristjan tudi naravno najbolj popoln človek. Da vera res ne zatre človekove naravne individualnosti, so nam najlepše priče oni, ki jih je Cerkev sama uvrstila v svetniški stan. Krizostom in Franc Saleški, Franc Asiški in Gregor Veliki, Dominik in Ignacij Lojolski, Neža in Terezija, Monika in Roza Limanska ... vsi so svetniki, a vendar tipi z individualnimi potezami. Da! čim bolj se kdo vglobi v versko življenje, tem bolj ga vera sili, da živi svoji individualnosti primerno. In to moramo poudarjati uprav v današnjih dneh. Katoličan, ki stremi po popolnosti, ne sme zanemarjati tostranskega

življenja; ne! zaradi svoje nadnaravne popolnosti je poklican, da sprejme razne poklice tostranskega življenja, da sprejme, če se čuti dovolj močnega, vodilne vloge v družbi.

Pa pojdimo dalje! Poglejmo še en znak, po katerem se loči krščansko pojmovana osebnost od osebnosti kot jo pojmujejo ateisti.

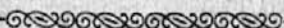
Že smo omenili, da je znak osebnosti neka gotova avtonomnost. Prav ta avtonomnost pa rada zapelje človeka, ki ne prizna Boga, v brezmejni egoizem. Poleg sebe ne prizna nikogar, zaničuje in prezira vse revne in slabotne. Tako naj se razvije tolikrat imenovani »Herrenmensch« und »Herdentier«. »Der Übermensch ist der Sinn der Erde, die Schwachen und Mißrathenen sollen zugrunde gehen: erster Satz unserer Menschenliebe,« pravi Nietzsche, »und man soll ihnen dazu noch helfen.«

Nasprotno pa je v krščanstvu. Kakor je vrhovni smoter z ozirom na Boga ljubezen, tako je temu poglavitnemu smotru z ozirom na bližnjega podrejena čednost zopet ljubezen. Nauk o Bogu Stvarniku in nauk o milosti božji tvori novo resnico, resnico o mističnem telesu Kristusovem. Po tem nauku smo si vsi med seboj bratje. Zato je naša dolžnost, ne le sebe izpopolnjevati, ampak tudi bližnjemu pomagati, prav kakor je storil Kristus, vzor vsestranske ljubezni in dobrohotnosti, o katerem ne piše zastoj apostol: »Apparuit benignitas et humanitas Salvatoris Dei nostri«. Čim bolj se torej posvetiš blaginji bližnjega — seveda pod drugimi danimi zahtevami — tem bolj dosegaš ideal krščanske osebnosti. Zato vidimo, da odseva ljubezen Kristusova do bližnjega tudi v največjih njegovih posnemalcih kot so: sv. Janez in Pavel, sv. Frančišek Asiški in Franc Saleški, sv. Vincencij Pavlanski, Don Bosko ter tisočeri drugi

S tem smo podali poglavitne znake, ki jih obsega pojem osebnosti. Iz tega je pa tudi razvidno, da je navidez neka skupnost v pojmovanju o osebnosti prav tako pri tistih, ki se oklepajo načel svete Cerkve, kot pri onih, ki ta načela zametujejo. V resnici pa je velikanska razlika:

1. Krščanski osebnosti je povsod prvi in zadnji namen Bog; anti-krščanska osebnost pa ne prizna v svoji absolutni avtonomnosti nobene objektivne božje avtoritete. »Ich, so heißt der alleinige Gott, dem ich zu dienen habe... Die Befreiung der Menschheit ist erst dann vollbracht, wenn... jeder sich selbst für seinen einzigen Gott und Herrn und seinen Selbstgenuß für seinen einzigen Lebensgenuß hält,« oznanja Maks Stirner. In z njim soglaša Ernest Hornegger, ko piše: »Es darf in Zukunft keine Gemeindereligion mehr geben, es darf nur noch persönliche Religion geben. Jeder sei sein eigener Religionsstifter, der eigene Schöpfer seiner Religion. Das entspricht jetzt allein noch der Wahrheit. Alles anderes ist Lug und Trug...«

(Dalje.)

Dobra priprava — dober pouk.

(Iz referata na domači šolski konferenci.)

Če je treba mojstru, rokodelcu skrbne priprave, natančnih načrtov in osnutkov, treznega premisleka, preden začne in izvrši svoje delo, se vse to tembolj zahteva za šolski pouk, kjer se varujejo, likajo in pripravljajo za življenje mlada srca. Dober pouk se doseže le z dobro pripravo.

Učitelj, ki mora s poučevanjem združevati tudi vzgojni poklic, ve, da to ni tako lahko, zato ne bo poučeval kar tjavendan, marveč bo vsako stvar poprej dobro premislil, se bo na pouk vestno pripravljal, naj si bodo okoliščine še tako neugodne. Trud in prizadevanje, ki ga ima pri tem, mu bo stotero poplačan, če bo uvidel, kako dober pouk učinkuje na otroke, kako verno sledijo njegovi razpravi, kako se jim iskrijo oči, kadar pojmi to, kar jim je hotel dopovedati. A ta uspeh se doseže le z dobro pripravo.

Nikar pa ne misli, da je priprava potrebna le v prvih letih, ko učitelj še ni vajen svojega poslovanja. Res je, da si sčasoma iz raznih knjig in časopisov, a še bolj iz lastne prakse pridobi dokaj izkušnje; a to še ni vse. Pouk bo kljub temu površen in pomanjkljiv. Priprava te bo spomnila in opozorila na važnejše momente, ki jih ne smeš prezreti; v pripravi se boš domislil, katerih sredstev se boš posluževal, da boš z gotovostjo dosegel zaželjeni ali zaukazani smoter. Preudariti moraš, kako boš snov razvrstil, kako jo razvijal in nazorno poučeval, kako stavi vprašanja, kako boš sploh deloval na mišljenje in izražanje misli in končno, kako boš vse to uporabil za življenje otrok.

Ko se učitelj pripravlja na razne predmete, naj pomisli, kako se mu je zadnjč to ali ono posrečilo. Pomisli naj, ali so otroci z zanimanjem poslušali, se li hitro razumeli? Mogoče je bil pouk premrtev, mogoče je pri razlagi preveč hitel? Na vse to je treba pri pripravi pomisliti in se vbodoče morebitnih napak ogibati.

Marsikdo se ne čuti dovolj spretnega v učiteljskem stanu in zato tudi nima nobenega veselja do njega. Takemu bo priprava veliko koristila. Izprevidel bo, da ni tako nespreten, da njegovi uspehi niso tako slabi, kakor si domišlja, in to mu bo dajalo veselje in moč, da bo vztrajno napredoval. — Drugi morda sodi, da je priprava v prvem šolskem letu popolnoma odveč, češ, saj je tako vedno isto, saj se vsa snov jemlje po istem kopitu, ena črka se razlaga kakor druga. Toda resen in skrben vzgojitelj bo govoril drugače, saj ve, da so prva šolska leta najvažnejša; ako otrok takrat ne dobi dobre podlage, bo poznejše prizadevanje brez prave koristi.

Velikokrat se sliši ta-le pritožba: »Vse bi še bilo, ko bi le učenci redno v šolo hodili!« — Ako je pouk slabo obiskovan, ni dolžiti samo otrok ali njih staršev, ampak tudi učitelja. Ako ta ne zna otrok na pravi način na šolo navezati, tudi dobrega obiska ne bo imel. Pouk naj bo zanimiv in privlačen, a dober pouk izvira le iz skrbne priprave.

Podlaga za pripravo naj ti bo urnik. Pri tem se je treba ozirati na sledeča tri glavna vprašanja:

1. V kakšnem razmerju je to, kar hočeš učiti, s tem, kar se je že učilo in kar se še bo. Je li zveza sedanjega s preteklim jasna tebi in učencem?

2. S katerimi besedami, primeri, zgledi, nazorili se mora naloga določene ure vsem učencem, tudi najslabšim, jasno in trajno podati?

3. Kakšne vaje naj slede, da se naučena snov okrepi, da se poživljuje učenceva zmožnost in kako naj se naučena snov uporablja za življenje?

Priprave je treba vedno, naj se vrši pouk v deiktiški, monološki ali dijaloški obliki. Če se vrši pouk v dijaloški obliki, naj si učitelj pripravi vprašanja, ki jih bo stavil učencem. Pazi naj, da vprašanja ne bodo prelahka, pa tudi ne taka, da učenci nanja ne bi mogli odgovoriti. Presoditi mora, kako daleč sega mišljenje otrok; preudarjati pa mora tudi odgovore, da si bo znal takoj pomagati in da ne bo v zadregi. Vprašanja naj bodo tako umerjena, da ne bodo zahtevala ne preveč, ne premalo. Največ priprave je treba pri monološki obliki, ko govori izključno učitelj sam. Učitelj si naj sestavi vsaj dispozicijo govora in ga v pripravi parkrat dobro predela.

Za računstvo pripravimo poprej vse naloge, da ne bomo šele v šoli iskali po knjigi, ali si naloge sproti izmišljali. Še prav posebno je treba paziti na berilne sestavke, če hočemo doseči, da bo pouk vzoren in vabljev. Uvažujmo formalne stopnje: uvod, podavanje, uporabo. Brez priprave bo težko vse izvršiti. Uvod, ki si ga kdo sproti izmišljuje, ne bo dosti vreden. Podavanje, morda celo deklamacija ne bo posebno duhovita, ne bo učinkovala na otroke z ono močjo, z onim ognjem, kakor bi bilo treba, če ni bilo domače priprave.

Na uro branja se učitelj pripravlja formalno, pa tudi tehniško. Raznovrstna berila zahtevajo posebne priprave, posebne razlage. Branje je temelj vsem drugim predmetom. Od gladkega in pravilnega branja je večinoma odvisen tudi napredek v drugih predmetih. Tudi za slovnico, spisje je treba priprave. Spisje je posebno važen predmet v ljudski šoli, kar se je že dostikrat in upravičeno poudarjalo. Spisovni pouk pa zahteva od učitelja tudi mnogo delavnosti, pridnosti in priprave. V čem pa naj bo priprava na pisanje? Priprava je dvojna: splošna in posebna. Podrobni načrt za vse leto je splošna priprava, priprava za posamezne ure pa posebna. V splošni pripravi t. j. v podrobnem učnem načrtu se je treba ravnati po pedagoškem pravilu: od lažjega do težjega in je temu primerno treba razdeliti vso snov. Enako je treba ravnati pri posebnih pripravah za posamezne lepopisne ure. Pouk v realijah, zlasti v prirodoslovju je težak; brez priprave bo vse šepavo, zlasti če je treba prirejati poizkuse.

Nauk, resnico, jedro moramo nuditi vselej v lepi posodi, v ličnem okviru. Posoda, okvir je učiteljev jezik, učiteljev govor. In prvo, na kar se moraš pri pripravi na pouk ozirati, je tvoje govorjenje. Neki nemški pisatelj pravi po pravici: Wer das Wort in seiner Gewalt hat, der beherrscht die Geister. In to nas uči vsakdanja izkušnja. Če nastopi na shodu priznan

govornik, se poslušalci ne ganejo. Med govorom slabega, dasi zelo učenega govornika, ki morda razvija zlata vredne nauke, pa kaj hitro nastane šepet in nemir. Kaj se učimo iz tega, je dovolj jasno. Dolžnost učitelja bodi, da se pripravlja na svoj govor, da si svoje jezikovno znanje izpopolnjuje. Sloveči katoliški pedagog Kellner trdi: Wer gut erzählen kann, der hat nicht bloß die Gesellschaft, sondern auch die Kinder in seiner Hand! Zatorej; kadar se lotiš pouka, pomisli, kako boš govoril!

Ako se boš vestno in trajno pripravljaj, boš poučeval naravno, psihološko, nazorno, umljivo, zanimivo; zbudil boš v učencih pridnost, ki bo trajna.

M. Podboj.

Od Azovskega morja.

Piše naduč. Fr. Silvester.

(Konec.)

Berdjansk, sreda, 11. septembra 1918.

Šolstvo v berdjanski guberniji.

V Berdjanskem ujezdu je bilo leta 1917—18: 314 »sjetovih škol«, 69 »bivših cerkovnoprihodskih« in 145 »filiálnih oddjelenij in smjennih zanjatij«, torej 528 »komplektov«. Do 1. septembra 1917. leta je bilo le 314 ljudskih šol, katere je vzdržavalo »Zemstvo«. Po zakonu »Vremennavo Praviteljstva« je prešlo k nam še 69 cerkovnih-ljudskih; 145 kompletov (tudi ljudskih šol) je pa otvorilo Zemstvo, da ustreže ogromnim željam in zahtevam po izobrazbi.

Po narodnosti je bilo v vseh ljudskih šolah ujezda (brez mesta Berdjansk) učencev: Ukrajincev: 24.922; Bolgarov 4925; Velikorusov: 4810; Bjelorusov: 4; Poljakov: 16; Kozakov: 1; Črnogorcev: 4; Moldavanov: 145; Grkov: 9; Judov: 127; Armenov: 1; Latišev: 3; Tatarov: 7; Nemcev: 239; Albancev: 66; Ciganov: 2.

V vseh ljudskih šolah je poučevalo 733 učiteljev in učiteljic. »Ličnijska kartočki« sem dobil le od 694 učiteljskih moči. Morda vas bo zanimala njih narodnost!

Ukrajincev: 246; Velikorusov: 319; Bolgarov: 105; Poljakov: 7; Bjelorusov: 5; Nemca: 2; Latiša: 2; Črnogorec: 1; Albanec: 1; Grki: 4; Moldavana 2.

Nemci so imeli še posebej 75 ljudskih šol, katere je obiskovalo 2088 učencev in 1741 učenk. Po narodnosti skoraj vsi Nemci.

Na nemških šolah je učilo: Nemcev: 99 učiteljev in 15 učiteljic; Rusov: 7 učiteljic; Bolgar: 1 učiteljica; Holandcev 6 učiteljev in 1 učiteljica, torej 105 učiteljev, 24 učiteljic, skupaj 129 moči.

Šolski obisk po vseh šolah — »dobrovolen«. Vzlic temu bo treba za leto 1918—19 otvoriti več kot 60 novih ljudskih šol.

Ukrajinizacija napreduje na vseh koncih in oglah. V Berdjansku smo zakončili večtedenske »ukrajinske kurze«, kjer se je seznanilo z »ukrajinsko movo« več kot 200 učiteljev in učiteljic našega okraja.

Toliko v naglici — doma pa, če Bog da, kaj več!

Bohinjski.

Melitopol, 15. septembra 1918.

Velecenjeni!

11. septembra ob 11. uri dopoldne je prišla k nam na stanovanje germanska patrolja in nas vzela s seboj na komandaturo. Spravili smo skupaj svoje stvari in šli.

Pri komandaturi smo izvedeli, da je prišel ukaz zbrati vse izgubljene ovčice po Ukrajini in odpraviti — proti domu.

Po obedu so mi dovolili, da sem šel v mesto in se poslovil v hitrici od znancev in prijateljev. Zvečer ob 11. uri pa smo že zapustili prijazni Berdjansk. Drugi dan smo prišli srečno vsi — razen enega Italijana, ki je med potjo pobegnil — v Melitopol, v »Sammellager und Fürsorgestelle für deutsche, österreichische, türkische und bulgarische Kriegsgefangene«.

Dve leti sem bil skoraj popolnoma svoboden, in zato mi je nekoliko težko pri srcu, ko moram živeti zopet pod — vojaško disciplino in z — omejeno svobodo.

Kar se hrane tiče, je seveda prav dobro. Dovoljno dobimo kruha in sladkorja. Zjutraj vojaško kavo, opoldne dobro juho in precej mesa, zvečer zopet kavo in klobaso ali dve jajci ali marmelado. Dobimo zopet »lenungo«, le škoda da manj, kot germanski vojni ujetniki, katerim pade v žep vsakih deset dni 60 (šestdeset) mark, nam pa le — sedem rubljev.

Svoboda je bila tudi tukaj v Melitopolu v začetku popolna, a v poslednjih dneh omejena, ker so nekateri izginiti v temni noči.

Melitopol je prav čedno mesto, vendar se mi Berdjansk bolj dopade, morda zato, ker sem ga bil bolj privajen in pa ker leži ob morju. Oh, morje, ki je tudi za bodočnost slovenskega naroda — »conditio sine qua non« —.

Drugače tu prav veselo. Germanski soldati imajo svoj »Soldatenheim«, kjer sem tudi jaz že večerjal. V nemški knjigarni kupujem »Gazete« — časopise. na bazaru pa vse, kar srce poželi, seveda, ako žep ne joka. V mestnem parku igra vsak dan vojaška godba, tudi gledišče in kinematografi imajo dovolj dela.

Blizu mestnega sadu je kopališče, po vzorcu vipavskega. Danes ob 6. uri zjutraj smo se vsi tam skopali. Revmatizem mi malo nagaja, no pa vendar me je hladna jutranja voda tako osvežila, da bi vam napisal še nekaj strani, če bi me ne poklicali k obedu. Torej končam ravno ob 11. uri. Nesrečna in srečna 11. številka!

Vaš Bohinjski.

Velecenjeni gospod katehet!

Nikopolci se radi hvalijo, da se nikjer v Ukrajini tako poceni ne živi, kot v njih blaženem mestu. Tri dni sem že tukaj, pa se še nisem prepričal o resničnosti ponosne trditve. Res, da Vam bazar ponuja vse, kar rusko srce poželj: buče in semenčke, čebulo in papriko in marsikaj drugega, vendar vse moraš plačati pošteno, prav »pošteno«. Ruski funt grozdja stane 3 rublje, hrušek 2 rublja, mala arbuza ali dinja 60 kopejk, slanina 8 rubljev, pud moke 25 rubljev, funt belega hleba 70 kopejk, 10 srednjedobrih cigaret 1 rubel 20 kopejk itd.

No pa vse bi še bilo, če bi imeli vodo in luč. Dnjeper nas obliva, a pitne vode ni. Če si hočeš ugasiti žejo, moraš k židu, ki ti proda kozarec sodavice za 40 kopejk. Nesrečni Nikopol s 40 tisoč prebivalci nima električne razsvetljave, petroleja seveda tudi ni. Mala svečka, ki gori par ur, stane 4—5 rubljev, in zato ni čudno, da vlada v moji novi domovini prava egiptovska tema. Malo mesto Orjehov je bil raj v primeri s »guerdem«, ki se po krivici imenuje gorod.

Pravoslavna cerkev je prav čedna, vendar lesena, kot sibirski hrami božji. Petje lepo, pobožnost večja, kot sem jo doslej opazal po drugih ruskih mestih. Včeraj je bila cerkev nabitopolna; med množico je bila gotovo polovica moških, kar me je zelo presenetilo, ker so v cerkvi po navadi v ogromni večini le ženske. Mojega presenečenja pa ni bilo konec, ko je stopil k meni »svečoprodajalec« in podavajoč krožnik, prosil, naj pobiram po cerkvi — milodar. Ni me poznal, ker sem do sedaj še v civilni obleki, zato se je čudil, da se sramuje ruski mužik opraviti — bogoljubno delo v korist hiše božje.

Abstinencijski kotichek.

Alkohol in šola. Jugoslavija prihaja — z njo pa, kakor upamo, tudi za učiteljstvo boljši časi. Med temelji, ki naj bi dali novi naši državi trdno in trajno stalnost, naj bo tudi treznost. »Zlata doba« je vsled pivskih izgredev ob raznih narodnih prireditvah bila prisiljena resno svariti, kajti s popivanjem Slovenci ne bodo prišli v srečno Jugoslavijo. Ako hočemo, da treznostno gibanje med nami ne bo šlo rakovo pot, mora zastaviti vse sile v prvi vrsti šola. O tem smo že zdavnaj na jasnem. Če vemo, da alkohol otruje človeški organizem ter manjša duševno sposobnost, če vemo, da starejših alkoholikov ni možno izlepa odvaditi in odvrniti od

uživanja alkoholnih pijač, če vidimo, da je javnost nasplošno še vsa prepovedana s pivskimi razvadami, ki mladino povečini za seboj potegnejo, ako ni krepkega odpora, — potem je jasno, da je šoli odkazana nevhvaležna naloga, reševati vsaj mladino iz nevarnega toka ter ustvarjati treznejši rod.

Izkušnja uči, da se s prepovedjo in z raznimi postavami ne doseže veliko. Treba je pouka in pojasnil v šoli, a treba je vplivati tudi na starše, da otrok ne bodo napajali z alkoholnimi pijačami, marveč jim dajali lep zgled s skrajno treznostjo. Priporočati bi bilo, da bi se tudi pri nas vpeljali svarilni listki, ki bi jih šolski voditelji dajali

staršem ali njih namestnikom, ko pridejo otroke vpisovat v šolo. Na teh listkih bi bilo nakratko sestavljeno najpotrebnejše o škodljivosti alkoholnih pijač, njih nevarnost za mladino, za duševni in telesni razvoj otrok. Ta navada je deloma že udomačena po Nemčiji, na Bavarskem in drugod. S pomočjo staršev in s sodelovanjem šole bi se morda doseglo, da bi se mladina vzdrževala alkoholnih pijač vsaj do popolne zrelosti.

O redilnosti živil v primeri s ceno.

Mir se bliža in ž njim normalno življenje. Izboljšala se bo tudi naša hrana, ki je sedaj tako pičlo odmerjena. Marsikdo si bo zopet popravil vsled pomanjkanja živil zrahljano zdravje. Tudi delavska moč se bo v človeku dvignila, saj pravi že star vojaški pregovor: »Pogum pride iz želodca.« (Die Courage hat ihren Sitz im Magen.)

Novo življenje nas torej čaka v svobodni Jugoslaviji! Sedaj pa poglejmo, kakšna hrana najbolj prija človeškemu organizmu. Učeni kemiki so izračunali, da potrebuje odrasli človek na dan tako hrano, da je v njej 118 g dušikove snovi, 56 g maščobe in 500 g ogljikovih hidratov. To velja za moške, ki ne opravljajo prenapornega dela. Za ženske pa se računa iste tvarine 92, 44 in 400 g. V starosti potrebujejo moški 100 + 68 + 350 g, ženske pa 80 + 50 + 260 g, torej več dušikove snovi in maščobe, pa manj ogljikovih hidratov. Za otroke, ki še niso 2 leti stari, se zahteva 20 do 26 g dušikove snovi, 30 do 45 g maščobe in 60 do 90 g ogljikovih hidratov, v starosti od 6 do 15 leta pa 70 do 80 + 37 do 50 + 250 do 400 g.

Dušikovih snovi imajo največ v sebi jajca, meso, sir, sočivje in moka (zlasti ovsena); najmanj pa repa, krompir, sadje in zelenjava. Maščobe ima največ surovo maslo in slanina, mnogo tudi meso, prav malo moka in sočivje, skoraj nič pa zelenjava, zato je treba prikuhe dobro zabeliti. Mnogo ogljikovih hidratov, t. j. škroba in sladkorja imajo razne moke in sočivja, malo jajca in mleko, meso pa nič.

Na podlagi tega se računa za odraslega človeka najmanj 230 g mesa na

dan, ki ga tudi lalko nadomestuje sir ali mlečnate jedi; otrokom zadostuje povsem mleko in kruh. Če človek uživa premalo tečno hrano, potrebuje seveda večjo množino. Človeškemu organizmu najbolj ugaja, ako dobiva $\frac{1}{3}$ hrane od živalstva, $\frac{2}{3}$ pa iz rastlinstva.

Važno zlasti za revnejše sloje je tudi primerjanje cen z redilnostjo hrane. Profesor dr. J. König v Münstru je v tej zadevi sestavil prav pregledno tabelo. Cene so vzete iz boljših časov pred vojsko. Preračunal je živila z ozirom na njihovo redilnost in vzel za podlago 1 M (1 marka je imela pred vojsko vrednost 1 K 20 v). Iz te zanimive tabele posnamemo: »Najcenejša in najtečnejša hrana je sočivje (fižol, grah, leča), ržena moka in ržen kruh; potem ajdova in pšenična moka ter mleko. Izmed mesa je najcenejše ovčje meso in drobovina; sem prišteva tudi jetrne in krvave klobase. Zelo enako ceno v primeri z redilno vrednostjo ima sir.« Tabela meri 81 cm na dolžino in 66 cm na širino; pripravna je torej, da se obesi na šolsko steno, tudi kot učilo v višjih razredih. Izdelana je v sedmih barvah: z rdečo so zaznamenovane dušikove snovi, z rumeno maščoba, z modro ogljikovi hidrati, z zeleno pa voda, ki je ima najmanj sočivje in moka. Razvrstitev živil je taka-le: Raznovrstno meso, potem drobovje (pljuča, jetra, obisti, srce); nadalje ribe, klobase, slanina, potem mleko in mlečni izdelki (maslo, sir), jajca; naposled moka, kruh in zelenjava. Tu sem prišteva dr. König tudi krompir, repo, korenje, kolerabe, špinačo in sadje.

Množino redilnih snovi našteva po odstotkih; tako n. pr. ima goveje meso 21% dušikovih snovi, 5½% maščobe in 72½% vode. Pri cenah ima redilnost izračunjeno po enotah. Iz vsega je razvidno, da je v primeri s ceno najbolj redilno sočivje in ržen kruh. Naslov tabele se glasi: Procentische Zusammensetzung und Nährgeldwert der menschlichen Nahrungsmittel von Dr. J. König. Verlag von Julius Springer in Berlin. Preis 1-20 Mark. Skoraj gotovo bo pa sedaj cena višja.

Katehetsko gibanje.

Izredno posvetovanje je sklicalo »Društvo slovenskih katehetov« za dan 15. novembra. Določila se je snov in obseg prvih katehez pri najmanjših učencih (v prvem razredu), preden bi se začelo poučevati na podlagi bibličnih zgodbic novoprirejene slovenske knjižice. Nato je bilo prečitanih več bibličnih zgodbic hkrati z dostavljenimi nauki, ki se neprisiljeno izvajajo iz posameznih odstavkov. Skupna obravnava mnogo pripomore k točnosti v izražanju in k pravilnemu jedru. — Dne 4. decembra je imel društveni odbor sejo, pri kateri je bil razgovor o razmerju katehetskega društva do Slomškove zveze. O harmoniji, ki naj nas tudi v bodoče družiti in jači v kulturnem delu za blagor slovenske mladine, se je sestavila kratka spomenica. Objavljamo jo na drugem mestu.

Mesečna konferenca katehetov je bila kratka, ker so bili vsi navzoči katehete istočasno povabljeni na skupno posvetovanje Orlovske zveze.

Sklenilo se je, da se za uvodne tri kateheze k novi knjigi kratkih zgodb in krščanskega nauka izda izdelano navodilo, ki naj bi bilo sprejeto v novo izdajo »Podrobnega učnega načrta«.

Dunajski škofijski šolski svet se bo v tekočem šolskem letu posvetoval o naslednjih stvareh: končna ureditev škofijskega učnega načrta; normalna starost birmancev; pomnožitev ur za krščanski nauk; seznam predpisov glede verstvenih vaj in drugih določil za katehete; spoved in obhajilo dunajskih otrok; udeležba pri procesiji sv. Rešnjega Telesa; krščanski nauk na strokovnih in nadaljevalnih šolah. — Lani so se člani škofijskega sveta posebno intenzivno pečali z vprašanjem, kako skrbeti za šoliodraslo mladino in za mladinsko organizacijo.

Katehetske beležke.

Pomen darov — ki so jih prinesli »magi« božjemu Detetu, je izražen v na-

slednji razlagi: »Aurum quippe Regi congruit, thus vero in Dei sacrificium ponitur, myrrha autem mortuorum corpora condiuntur«. — Tuji knezi so torej s svojimi darovi pripoznali Jezusa kot kralja, Boga in umrljivega človeka. Te razlage se lahko držimo, ker je v katoliški liturgiji — splošna.

Različno se pa tolmačijo ti darovi z ozirom na naše npravstveno življenje v krščanskem nauku in pridigi. Če pomislimo, katere čednosti so katoliškemu kristjanu najbolj potrebne, da doseže oni cilj, ki se je zanj Beseda božja včlovečila, bi se najlaglje oprijeli naslednje razlage:

1. Zlato je simbol **vere**. Skoraj pri vseh narodih zasledimo dejstvo, da se to, kar je najdragocenejše, primerja zlatu. Že Horac pravi: »Čednost je več vredna kot zlato«. Grška bajka pripoveduje, da se je vse spremenilo v zlato, kar je prišlo v stik z rokami frigijskega kralja Mida. Ako vprašamo božje razodenje, kaj je za naše življenje in za dosego končnega smotra najvažnejše, nam pove, da — vera. »Kdor ne veruje, bo pogubljen« (Mk. 16, 16). »Brez vere ni mogoče Bogu dopasti« (Hebr. 11, 6). — Vprašajmo sv. očete! — »Ni večjega bogastva, ne večjega zaklada, ne večje časti na zemlji kot je katoliška vera,« piše sv. Avguštin. In tridentski cerkveni zbor imenuje vero »korenino, začetek in temelj« našega opravičenja. — Ko človek umrje, moli nad njegovim truplom sveta Cerkev: »Non ergo eum, quaesumus, tua iudicialis sententia premat, quem tibi vera supplicatio fidei christianae commendat... ..ut sicut hic eum vera fides iunxit fidelium turmis, ita eum illic tua miseratio societ angelicis choris.«

Česa nam je treba, da spoznamo in molimo v betlehenskem otročiču Gospoda nebes in zemlje? V prvi vrsti vere. Ta vera, ki premaga svet, je daleko dragocenejši dar, ki ga poklonimo božjemu Detetu, nego je zlato Modrih.

2. Dim od kadila se dviga kvišku, se použiva, ko gori Bogu na čast. Kadilo

označuje našo ljubezen. Kdo se žrtvuje v službi božji, kdo stori največ za slavo božjo? — Pravo krščansko življenje je služba kadila, je služba ljubezni: »Kdor moje zapovedi izpolnjuje, ta je, ki me ljubi« (Jan. 14, 21).

3. Mira je grenka, a lepodišča. Na Jutrovem so jo rabili, da so trupla mrtvih mazilili in tako zavarovali pred gnilobo. V verskem oziru je mira jasen simbol kesanja. V pravem kesanju mora biti nekaj grenkega, bridkega, saj je kes dušna žalost in stud nad grehom.

Zlat ključ. Največjega pomena za dosego večnega zveličanja je obujanje popolne ljubezni in popolnega kesanja, ali bolje kesanja iz ljubezni do Boga. Le pomislimo: Pred Kristusom je bilo popolno kesanje edino sredstvo, da so mogli ljudje dobiti odpusčenje grehov in doseči večno zveličanje; pa tudi v novi zavezi se reši morda na milijone ljudi edinole s pomočjo popolnega kesja. Koliko tolažbe najdejo vojaki na bojiščih uprav v prepričanju, da se je možno spraviti z Bogom tudi s pomočjo popolnega kesanja. Brez tega bi bilo obupati marsikateremu vojaku, ki v smrtnem boju na bojišču ne more dobiti duhovnika, da bi ga previdel. Edina pomoč in tolažba, da se rešijo dušnega bremena in si zagotovijo zveličanje, je kes iz ljubezni. Toda, ali smemo upati in pričakovati, da so v tej prevažni resnici dovolj poučeni? Ali smemo trditi, da so vajeni, ta pomoček tudi v praksi uporabiti? Gotovo, če so bili v mladosti poučeni, ali če so jih vojni duhovniki na to opozorili ter pokazali, kako naj se obuja popolno kesanje.

Bodimo prepričani, da je ni važnejše naloge, ki naj bi je noben duhovnik, noben katehet, noben kurat ne zanemaril, kakor pouk o bistvu in vrednosti popolnega kesanja in pa o načinu, kako naj se obuja. Vsak duhovnik daje s tem mladini in vernikom sploh zlat ključek do nebes, ki je vsakemu ob vsakem času na razpolago.

Da bo naš trud kaj koristil, moramo najprej izpodbiti napačne sodbe in škodljivi predsodek, kakor da je popolni kes sila težko obuditi, kakor da je kaj takega možno samo svetnikom. Marsikoga bega in moti beseda »popoln« ter misli

sploh na najvišjo stopnjo kesanja. Toda popolni kes ima več stopinj in ni ravno potrebno, da bi bil najkrepkejši in najvišji, kakor n. pr. kes sv. Petra, sv. Magdalene in drugih vzor-spokornikov.

Kot nagib, da obudimo popolni kes, nasvetujemo predvsem ljubezen božjo, ki se je razodela v včlovečenju in odrešenju; kajti nobena stvar ni v stanu človeka tako ganiti in mu zbuditi ljubezen in dosledno tudi kesanje, kakor dejstvo, da se je Sin božji iz ljubezni do njega žrtvoval in daroval na križu... Ako človek premišluje ljubezen, s katero ga je Bog najprej ljubil, ako ga ta ljubezen gane, da začne Boga, svojega stvarnika, odrešenika, dobrotnika, osrečevalca ljubiti, potem ta ljubezen ni nepopolna. In če potem v tej ljubezni obžaluje svoje grehe, potem ta kes ne bo nepopoln.¹ Saj tudi sv. pismo priganja: »Ljubimo Boga, ker nas je Bog poprej ljubil!« (I. Jan. 4, 19.)

Ker je težko določiti mejo med popolno in nepopolno ljubeznijo, nasvetujemo nekateri katehetje, naj bi se v šoli teoretična razprava o tem opustila, pač pa porabila vsaka prilika, pri kateri bi se mogli otroci navajati, da bi praktično obujali dejanje ljubezni in kesanja.

Da še enkrat pribijemo: 'caritas perfecta' je gotovo takrat, kadar ljubimo Boga iz najplemenitejšega nagiba: — zaradi njegove absolutne popolnosti. Toda tudi ljubezen hvaležnosti (amor gratitudinis), ki oklepa Boga kot našega najboljšega Očeta in dobrotnika, je popolna ljubezen. »Tudi dobrota božja do nas,« piše Linden,² »more biti nagib za popolno ljubezen, če se ne oziram preveč na dar ljubečega, marveč veliko bolj na neskončno ljubezen darilca.« — Ljubezen bi bila takrat nepopolna, ako bi ljubili Boga v prvi vrsti zato, ker pričakujemo dobro od njega.

Naša dolžnost, pa tudi dolžnost vseh cerkvenih govornikov bodi, da otroke kakor tudi odrasle vernike, kadar je prilično, temeljito in umljivo poučimo o popolni ljubezni in o popolnem kesanju.

¹ Jungmann: Theorie der geistl. Beredsamkeit, 4. Aufl., S. 430.

² Deharbes kürzeres Handbuch zum Religionsunterricht, 6. Aufl., S. 297.

Povejmo, kako in kdaj naj skušajo obupati popolni kes ter bodimo prepričani, da izlepa bolje ne skrbimo za njih večno zveličanje, kakor če smo jim v tem oziru vestni učitelji in skrbni svetovalci. Popolni kes je zlat ključek nebeških vrat!

Tuji grehi. Ni prav lahko razjasniti otrokom pojma »tujih grehov«. Nehote se jim vriva na misel, da so to grehi, ki jih kdo naredi na tujem, ali pa da so to grehi kakega tujca. Pomaga naj zgodba! Ahab bi si bil rad prilastil Nabotov vinograd. Na lep način ni šlo. Ker mu je spodletelo, je bil jezen in ni maral jesti. Izabela ga tolaži: »Vstani, jej in bodi dobre volje. Nabotov vinograd ti bom že jaz dala.« ... Ko je hudobna žena izvršila zločin, je izročila Ahabu vinograd. Ahab gre v Nabotov vinograd. Na božje povelje mu pride naproti prerok Elija, ki ga ustavi in nagovori: To govori Gospod:

»Umoril si in krivično blago si si prilastil...«

Kako to? Ali je Ahab umoril Nabota? saj ga ni ne tožil ne sodil... Ahab je vedel, da na lep in pošten način tudi žena ne more dobiti vinograda, in da se bo morala poslužiti zvijače ali zločinstva, če se bo hotela polastiti vinograda; toda molčal je in ni ugovarjal, ko je žena v njegovem imenu pisala pismo starejšinam ter ga zapečatila s kraljevim pečatom. Tako se je molče udeležil umora in si prilastil krivično blago.

Tudi Jezabela sama ni umorila Nabota, a velela je, naj drugi to store. Prav tako so mestni svetovalci bili deležni istega tujega greha, ker so najeli krive priče, nakar je bil Nabot obsojen. Privolili so v hudobijo kraljeve žene ter molčali ob tem vnebovpijočem grehu.

Učiteljski vestnik.

Učiteljske zadeve.

Slovensko šolstvo. Mariborska gimnazija — cela slovenska. 30. novembra 1918 so bili v mariborski gimnaziji zadnjikrat Slovenci in Nemci na skupnih šolskih klopek. 1. dec. so vzeli tudi nemški profesorji od slovenskih slovo. Dne 2. decembra je bilo prosto, da se prenapredi ustroj gimnazije. Dne 3. decembra se je začel pouk od 1. do 8. razreda v slovenskem jeziku. Ravnatelj na gimnaziji ostane g. dr. Tominšek. Verouk na celi slovenski gimnaziji poučuje g. prof. Jan. Kociper. Nemški gimnazijci se preselijo v poslopje nemške realke, kjer bo njim upravni ravnatelj realčni ravnatelj R. Bittner, šolski ravnatelj pa prof. Knapp. Verouk poučuje dosedanji prof. dr. Medved.

Slovenska realka v Mariboru. Za prvi razred slovenske realke se je dozdej oglasilo 40 učencev. Zato se otvori ta razred v slovenskem gimnazijskem poslopiju pod ravnateljstvom gimnazijskega ravnatelja dr. Tominška. Novi učenci se še sprejmejo.

Slov. učiteljsiše v Mariboru. Dosedanje moško učiteljsiše se spre-

meni v popolno slovensko v vseh štirih letnikih.

Društvo slov. profesorjev v Ljubljani je sklenilo predlagati, da se opusti nemška gimnazija v Ljubljani in nadomesti s slovenskim zavodom. Gimnazija v Kočevju se s prihodnjim šolskim letom opusti. Na realki v Ljubljani in gimnaziji v Celju naj bodo temeljni razredi slovenski, po potrebi se jim priklopijo nemške vzporednice, če je dovolj pristnih nemških dijakov iz države SHS.

Slovenska višja gimnazija v Celju. Narodna vlada v Ljubljani je odredila, da se priključi dosedanja višja nemška gimnazija v Celju višji slovenski gimnaziji. Nemški dijaki dobe nemške vzporednice v starem gimnazijskem poslopiju pod pedagoškim vodstvom dosedanjega ravnatelja Profta. Vodstvo celega zavoda je izročeno ravnatelju Lileku.

Višji šolski svet. V šolski upravi se ustanovi za celo Slovenijo višji šolski svet, ki sestoji iz predsednika, iz dveh ali treh poročevalcev za upravne in gospodarske šolske zadeve, in štirih ali petih višjih šolskih nadzornikov, iz dveh po knezoškofijskem ordinariatu v Ljub-

ljani dogovorno z drugimi ordinariati slovenskega ozemlja odposlanih katoliških duhovnikov, iz dveh od srednješolskega in iz dveh od ljudskošolskega učiteljstva po načelu proporcionalnega oziroma minoritetnega zastopstva voljenih delegatov ter iz zastopnikov staršev, oddelka za zdravstvo in oddelka za socialno skrbstvo.

Narodna vlada SHS v Ljubljani, oddelek za nauk in bogočastje, je naznanila, da ima pravico voliti učiteljske zastopnike vsak stalni, začasni in namestni učitelj (učiteljica), pa tudi vse učne moči privatnih šol, kakor tudi vse učiteljstvo, ki je na dopustu.

Volitev v višji šolski svet. Društvo slov. profesorjev je imenovalo kot kandidatke za višji šolski svet prof. dr. A. Breznika in dr. S. Dolarja; kot namestnika pa prof. Sušnika in dr. Bevk-a.

»S l o m š k o v a z v e z a« priporoča kot člana nadučitelja Ivana Štruklja, kot namestnika pa Adolfa Sadar-ja, vodjo vzgojevališča. Nasprotna organizacija je volila L. Jelenca in E. Gangla.

Odloki »Narodne vlade«. Poverjeništvo za uk in bogočastje je določilo, da se uvede na vseh dosedanjih utrakvističnih srednjih šolah kakor tudi na učiteljskem — slovenščina kot učni in uradni jezik. Na ljudskih in meščanskih šolah bodi izključni učni jezik slovenski. Vendar je pa došla vsem učiteljskim skupinam intimacija, naj se slobodno izjavijo, če bi kazalo v višjih razredih ohraniti nekoliko pouka v nemščini.

Drugorodnim narodnostim se zagotove ob zadostnem številu šoloobveznih otrok manjšinske šole z državnim jezikom kot obveznim predmetom.

Zasebne drugojezične šole s pravico javnosti se dopuste ob izkazanem zadostnem številu šoloobveznih otrok dotične narodnosti.

Srbohrvaščina. Narodna vlada SHS v Ljubljani, poverjeništvo za uk in bogočastje, ustanovi učiteljske tečaje za priučitev srbsko-hrvaškega narečja. Organizacija teh tečajev se poveri gg. prof. dr. llešiču, prof. Mazovcu in prof. Lokovšku.

Rehabilitacija. Narodni vladi SHS v Ljubljani, poverjeništvo za uk in bogočastje, naj se javijo vsi tisti učitelji (učiteljice)

njenega območja, ki so bili za časa vojske iz političnih vzrokov od službe suspendirani ali pri svojih plačah prikrajšani. Navesti je natančen naslov, predmet disciplinarne preiskave in zadnji tozadevni odlok prejšnjih deželnih šolskih oblasti.

Kataster učiteljstva. Narodna vlada SHS v Ljubljani, poverjeništvo za uk in bogočastje, je sklenila, naj se nujno sestavi kataster vsega ljudskega in meščanskega šolstva in učiteljstva v njegovem območju. Delo je poverjeno strokovnima učiteljskima organizacijama.

Nadzorstvo. Narodna vlada SHS v Ljubljani, poverjeništvo za uk in bogočastje, je od službe kot šolska nadzornika suspendirala šolskega svetnika prof. dr. Henrika S w o b o d o, okrajnega nadzornika za vse nemške ljudske in meščanske šole na Kranjskem, izvzemši one v kočevskem, novomeškem in črnomaljskem okraju ter nadučitelja Matija Primosch, okrajnega nadzornika za nemške ljudske šole v okrajih Kočevje, Novomesto in Črnomelj. Njima podrejene šole je podredila šolskim nadzornikom za slovenske šole dotičnih okrajev.

Šolstvo — in vlada SHS. V seji Narodne vlade v Ljubljani, dne 14. decembra, se je sklenilo, da sprejme v prehodni dobi nova vlada začasno vse šolstvo in učiteljstvo v svojo upravo. Določi se enotna plača brez ozira na dosedanje kronovinske razlike. Končno ureditev šolskega vprašanja bo pa oskrbela bodoča legislativa.

Preganjanjani. Ob izbruhu svetovne vojne je bilo več učiteljev na podlagi raznih ovadb preganjanjanih. Ugovori leže deloma še sedaj v ministrstvih na Dunaju. Vsi taki slučajji se bodo revidirali; storjena krivica se bo po možnosti popravila s tem, da se suspenzija razveljavi, izgubljeni prejemki na plači pa povrnejo.

Za versko-nravno vzgojo. Bavarska ljudska stranka, ki se je ustanovila namesto dosedanjega centra, je izjavila, »da stoji glede kulturnih vprašanj na stališču krščanskega svetovnega naziranja. Zahteva prostost vseh veroizpovedanj in njih naprav, kakor tudi enakopravnost pri oddajanju javnih služb in pri plačilih iz javnih sredstev.

Bavarska ljudska stranka bo z vsem poudarkom nastopila za varstvo časti in družine, kakor tudi versko-nravno vzgojo mladine v konfesionalnih šolah.»

Pruski centrum (sedaj krščansko-demokratska stranka) je odločno ugovarjal, da bi se po ustavi in zakonu zajamčene pravice glede razmerja med državo, Cerkvijo in šolo za časa sedanjega provizorija v čem izpremenile.

Novi nadzorniki. Narodna vlada SHS v Ljubljani (oddelek za pouk in bogočastje) je imenovala višjim šolskim nadzornikom dr. Ivana Grafenauerja, profesorja v Ljubljani, in dr. Leopolda Poljanca, prof. v Mariboru.

Zadrega. Ker se vračajo učitelji-vojaki zopet na svoja službena mesta, bo naenkrat precejšnje število suplentk in suplentov brez službe. Mnogo je med njimi tudi takih, ki imajo že po več let usposobljenostni izpit. Vsem tem bi bilo nujno potrebno poskrbeti pomoči, da ne bodo naenkrat brez vseh sredstev. Po vsem soditi se bodo učna mesta zanje že dobila, samo polževa pot bi bila zanje uprav v tem času usodna.

Dosedanja osemrazrednica šolskih sester v Celju s pravico javnosti, se je to šolsko leto preosnovala v petrazredno ljudsko in trirazredno meščansko šolo, kar je Narodna vlada SHS po poverjeništvu za uk in bogočastje vzela na znanje.

Usposobljenostni izpit so napravili na ljubljanskem učiteljsku: a) za meščanske šole učitelj Šilih Avgust; učiteljica Zajc Adela (dopoln.); za francoščino Goetz Josipina, S. Ovsec Kristina; b) za ljudske šole učiteljice Ahačič Albina, Andrejčič Ema, Brežnik Ana, Bučar Valentina, Celar Marija, Gradišar Josipina, Hauptmann Marija, Hladnik Gabriela, Jebačin Amalija, Jeglič Leopoldina, Jenko Marija, Jurman Marija, Klemenc Ivana, Klovár Štefanija, Koderman Ana, Korošec Ljudmila, S. Kos Mihaela, S. Kovačič Sinforoza, Kunstl Ana, Levstik Marcela, Lindtner Alfonza, Lobe Marija, Marič Slava, S. Masle Avertina, Meglič Sabina, Mlekar Marija, Močnik Pavla, Možina Albina, Perko Marija, Petelin Ana, Plevnik Katarina, Povalaj Ljudmila, Rakovec Cirila, Ramovš Antonija, Sadar Gabriela, Sever Alojzija, Splichal Judi-

ta, Sturm Ana, Sušnik Marija, Span Marija, Tavčar Ana, Tschada Elza, Vider Ljudmila, S. Zorko Sibila, Žorž Angela, Porenta Antonija (za slov. šole), Friss Elvira (nem.), Kreiner Marija (nem.)

Šolstvo v Dalmaciji. V Splitu so se zopet pričele šole. Na srednjih šolah poučujejo namesto nemščine — francoščino.

Naša zborovanja.

Ljubljanska podružnica »Slomškove zveze« je imela kratko sejo kot predpravo za občni zbor — dne 20. novembra. O preosnovi ljudskega šolstva na Slovenskem se bo po soglasnem sklepu razpravljalo pri bodočih sestankih, ker je potrebno, da slišimo poprej primerne predloge, ki so določeni za občni zbor. — Na temelju dosedanjih pravil Slom. zveze so se nasvetovale razne spremembe, ki naj bi se predlagale na občnem zboru v obdobju. Divergence so se pojavile osobito pri § 6., ki našteva, kdo more biti redni član »Slomškove zveze«. — Končno se je predsednik ravnatelj Jeglič spominjal nenadno umrlega tajnika podružničnega odbora, g. Janežiča. V znak sožalja so navzoči stoje poslušali poslovilne besede. Na njegovo mesto je bil soglasno izbran in potrjen tovariš Dragan.

Iz odborovih sej »Slomškove zveze«. V zadnjih odborovih sejah so se obravnavala važna stanovska vprašanja in društvene zadeve. Radi regulacije plač so šle ponovno deputacije k Narodni vladi. Poverjenik za nauk in bogočastje, dr. Vrstovšek, je obljubil, da bo predlagal v seji Narodne vlade naše zahteve. Podpirali ga bodo brez dvoma tudi drugi člani Narodne vlade. Odrešenje tedaj ni več daleč! S posebno pozornostjo se bo lotil odbor tudi glasila. Izvolil se je literarni odsek: Štrukelj, Fabinc, R. Pečjak, Sadar, Dragan in gdč. Leban Anica. Glavno skrb za urejevanje lista je odbor poveril tov. Fabincu. Upraviništvo pa prevzame tov. Labernik. Cena listu se je morala zvišati na 10 kron. — V šolski odsek Narodnega sveta so nominirani: Gabršek, Štrukelj, Fabinc, ga. Kleinmayr, Sadar. — V knjižni odsek za reformo čitank: Slapšak, Fabinc, Štupca. — V odsek za

zgodovinski pouk: Fabinc, Gabršek, Štupca. — V vodstvo S. L. S. je izvoljen Štrukelj, da kot predsednik »Slomškove zveze« zastopa interese učiteljstva. Kot tak pa ne sme prevzeti od stranke nobenega mandata, da nima vezanih rok. — Odbor je tudi sklenil, da se osnuje skupni Učiteljski svet, ki vanj odpošljeta organizaciji po 5 članov. Delokrog: obravnaval bi vsa stanovska in šolska vprašanja, za katera je skupnost potrebna in mogoča. Bil bi naj eksekuti-

va organizacij. Podrobno o vsem tem bomo poročali na božičnem zborovanju dne 27. t. m. Zborovanje bo celodnevno, da pridejo do besede vsi tovariši in tovarišice, ki jim je na tem, da naša organizacija ostane, se poglobi in da se razširi čez vso Jugoslavijo. Društveno življenje pa naj vzklije tudi v družnicah. Tam pa, kjer je dovolj članov, naj bi se osnoval samostojne družnice. Na delo in na svidenje o Božiču!

Raznoterosti.

Telovadba. Dne 4. decembra je bilo skupno posvetovanje, ki so se ga udeležili zastopniki »Orla«, katehetov in učiteljstva. Pretresalo se je vprašanje, ali kaže organizirati ljudskošolsko mladino in dijake v orlovskih odsekih. Vseplošno se je priznavalo, da bodo nastale v vzgojnem oziru težkoče, kar so potrdile že žalostne izkušnje prejšnjih časov, ko se je z orlovstvom in sokolstvom zanesla marsikje celo med šolsko mladino politika, razdor in nasprotstvo. Z ozirom na razne vpoštevanja vredne okoliščine se je pa kljub temu odobril sklep, naj se sprejme zlasti po mestih in trgih ljudskošolski in dijaški naraščaj v orlovske odseke. Razmere v domovini narekujejo to odločbo, če nočemo, da se mladina še bolj ne odtuji katol. Cerkvi. — Zveza Orlov poziva orlovske odseke, naj takoj

organizirajo ljudskošolski naraščaj, katoliško misleče učitelje in tudi katehete pa prosi, naj podpirajo tudi dejansko to stremenje in po možnosti aktivno sodelujejo.

In partibus infidelium... Na češkem že hite s kulturnobojnimi postavami. Sklenjeno je, da se odstrani razpelo iz šol in da se odpravi tudi molitev v šoli. Postava o civilnem zakonu je baje že sprejeta. Pričakovati je bilo, da bo nova čehoslovaška vlada nastopila s kulturnim bojem, a naglica je presenetila. — O svoboda, koliko se nanjo greši in se bo še grešilo!

Stoletnica Vodnikove smrti. Dne 8. januarja 1919 bo minilo sto let, kar je umrl prvi slovenski pesnik Val. Vodnik. Šole bodo ta dan primerno proslavile.

Slovstvo in glasba.

Kratka katehetika s praktičnimi pojasnili. Spisal Anton Kržič, c. kr. profesor v p. Tretja izdaja. V Ljubljani 1917. Založila Katoliška bukvarna. Cena broš. knjigi 2 K 80 vin.

Katehetika, ki jo je spisal kanonik in prof. A. Kržič, je bila najprej objavljena v »Slov. Učitelju« l. 1905.; nato je izšla v posebni izdaji l. 1906. Čez 6 let je bila potrebna druga izdaja, sedaj imamo pred seboj tretjo izdajo. Spisana je predvsem kot učna knjiga za gojence učiteljskega, vendar pa je priporočljiva tudi katehetom zlasti zato, ker nudi poleg teoreti-

čnih navodil tudi zglede in nekaj vzorno izdelanih bibličnih in katekizmovih katehez.

Opomin in vabilo. Z otroki je gotova skrb, pa negotova sreča. Zlasti je negotova v takih časih, kakor so sedanjí. V viharju se rože osipljejo in lomijo, ne pa razcvitajo. Očetov mnogo ni bilo doma, matere so bile vprežene v skrbi za vsakdanji kruh od zore do noči, šolski pouk in vzgoja sta bila pa tudi zelo nepopolna radi nerednega pouka in slabe prehrane učencev. Tako so bile trem najboljšim močem vezane roke. Slabega,

pohujšljivega pa toliko: razuzdanost, trdosrčnost, tatvina, zapravljivost, preklinjevanje, godrnjanje zoper oblasti in Boga. Kako naj se mladina v teh zmedah ohrani dobra? Živimo v času nadomestkov. Ko je pristnega blaga malo ali nič, mora pomoči zasilno blago: nadomestek. Tako smo imeli in še imamo nadomestke za živila, za svečavo, za obleko, obutev, stanovanje. Pa tudi za domačo vzgojo ga je mnogokrat treba. Priporočamo vam v to svrho, ljubi slovenski starši, naša mladinska lista »Vrtec« in »Angelček«. Prej v mirnem času sta vam bila pri vzgoji za pomoč, zdaj morata tuintam prevzeti celo vodstvo. Če pa odklonite to vodstvo, se ne boste smeli čuditi, če pride nad vas po vojni še družinska šiba.

Kako korist bo pa imela vaša mladina od dobrega mladinskega časnika?

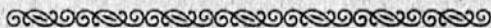
Svoje lastnine, če je dobra, je vsakdo vesel. Zlasti je pa še otrok zavzet zanj. Mladinski list postane otroku ljub tovariš, rad biva ob njem, rad ga posluša, bistri se ob njem, uči se, kratkočasi: koristno porabi čas. Izvede tudi rajši vse, kar mu mladinski list priporoča kot dobro; zastudi in zasovraži pa tudi vse, kar mu njegov časnik opiše kot hudo. Res, tudi doma vidi otrok na starših in na drugih mnogo lepih lastnosti, še prej pa opazi na njih tudi slabe. Tega pa v listu ni: lepi zgledi pridejo tu do popolne veljave. Enako je s hudimi. Česar se je treba varovati in ogibati modremu otroku, to mu pokaže njegov list očitneje, brez vsake slučajne primesi slabega ali odpustljivega. In zato opisani zgled bolj pretrese in odvrne od hudega.

Tudi vemo, da se dobri nauki v knjigah ali časnikih za mladino mnogo rajši in trajnejše primejo otroškega srca kot pa ustmeni. Zakaj pač? Zato ker se podajo vedno v prikupljivi, izbrani obliki. Tudi otrok tukaj nič ne vé, kdo ga bodri in uči; nauk sprejme, ker čuti, da je dober in koristen. Drugače je pa doma in v šoli. »Ti me učiš, ker me moraš!« In včasih še oseba otroku ni dosti prikupna, ali je pa vzgojiteljeva beseda preokorna, če ne celo osorna.

Otroku pa dober mladinski list tudi ohranja znanje in razširja vednost. Še navaden pastir, če rad bere, vsaj ne po-

zabi čitanja! Kjer ima pa otrok količkaj vneme, si bo nabral po vsakem zvezku sveže urejevanega mladinskega časnika zlatih naukov za srce in novih vednosti za spomin kakor čebelica svežega medu po mladostnem deteljišču. Srce otrokovo blaže prisrčne pesmice, izkušnje mu razširjajo mične povesti; njegovo znanje bogatijo zemljepisni in prirodoslovni članki, um mu bistrijo rebusi in zastavice in zabavajo ga uganke. Celo »imenik rešilcev« bo vplival na dovtetnega učenca vzgojno, kazal mu bo, kako se trudijo učenci drugod za umstveni razvoj in koliko že drugod vedo in znajo. Tako otrok po mladinskem časniku tudi vzljubi knjigo, kar je osnovnega pomena za ves šolski napredek.

Ljubi slovenski starši! S temi vrsticami vam priporočamo mladinska lista z mičnimi slikami.

POSLOVILO.

Pravijo, da je dobri stvari le na korist, če se urednik ne drži lista kot klop do onemoglosti. —

Nov urednik: novi načrti, sveže ideje, bujno življenje.

»Slovenski Učitelj« stopa v XX. leto. Pred 11 leti so mi ga naprtili — osemletnega mladiča skoraj brez vsega potrebne. Imel sem dobro voljo, precej poguma, ko sem ga jel negovati, — če sem zadovoljeval, naj sodijo drugi.

Ker so se pojavile nove težave in priznavam potrebo, da ima naša »Slomškova zveza« povsem lastno glasilo, — odstopam.

Naj bi bila tudi v bodoče »Slovenskemu Učitelju« za pravec v verskih, vzgojnih in narodnih zadevah — načela tistega moža, ki se z njegovo sliko ponáša na svoji naslovni strani. Naj bi nam vsem tudi v bodoče bilo merodajno zlato pravilo škofa Slomška:

»Cerkev in šola — sestrici dve, druga brez druge biti ne sme.«

Zaključujem uredniško delo s prošnjo: Bog daj svoj blagoslov vsem, ki bodo v tem zmislu urejevali »Slovenskega Učitelja«.

A. Čadež.

Nujno potrebno.

Naročnina za leto 1919.: deset kron, S tem je plačana tudi članarina za Slomškovo zvezo.

Priporočamo (zlasti katehetom, ki so prvo leto v službi):

1. **Podrobni načrt** za poučevanje veronauka na ljudskih šolah. — Dodatek: Podrobni načrt za ponavljavne šole. — Uredil A. Čadež. — Izdalo »Društvo slovenskih katehetov«. — Naroča se v Katoliški Bukvarni v Ljubljani.
2. **Kateheze za prvence.** Priprava za prvo spoved, za prvo sv. obhajilo in za birmo. — Izdalo »Društvo slovenskih katehetov«. — Naroča se v Katoliški Bukvarni v Ljubljani.
3. **Kratka razlaga božjih zapovedi** za nižje razrede ljudskih šol. (Štiri strani v obliki šolskega molitvenika.) — Naroča se v prodajalni »Katoliškega tiskovnega društva« v Ljubljani.
4. **Spoved.** Kratko navodilo za prvospovedance z novo formulo za kesanje. (Dve strani v obliki šolskega molitvenika.) — Naroča se v prodajalni »Katoliškega tiskovnega društva« v Ljubljani.
5. **Jutranja in večerna molitev** — na lističih v velikosti šolskega molitvenika. Naročila sprejema prodajalna »Katoliškega tiskovnega društva« (Ničman) v Ljubljani.

Z a h t e v a j t e, naj se pošlje: a) »Voditelj Dejanja sv. Detinstva«. (Pouk o uredbi, vodstvu in o duh, dobrotah sv. Detinstva.) — Sestavil A. Čadež, šk. voditelj. b) **Pravila »Društva slovenskih katehetov«.**

